

ปัจจัยที่ต้องพิจารณาในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุน
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ
Factors to Consider in Setting Measures for the Promotion of
Small and Medium Enterprises' Investment in Oversea
Countries

ชนิสา งามอภิชน*
Chanisa Ngamapichon

บทคัดย่อ

จากการพิจารณาถึงการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Outward Foreign Direct Investment – OFDI) จากประเทศไทย พบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยยังมีอัตราการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มอาเซียน เช่น ประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย ซึ่งหนึ่งในเหตุผลหลักของอัตราการลงทุนที่ต่ำ คือ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความพร้อมออกไปลงทุนในต่างประเทศ ดังนั้นจึงสมควรต้องมีการแก้ไขและเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายให้เหมาะสมเพียงพอ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มจำนวนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยที่

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.บ. (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.บ.ท., LL.M. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, LL.M. University of King's College London, LL.M. La Trobe University.

* Full-time Lecturer, Faculty of Law, Chulalongkorn University, LL.B. (Hons) Chulalongkorn University, Thai Barrister-at-law, LL.M. Chulalongkorn University, LL.M. University of King's College London, LL.M. La Trobe University.

สามารถไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้ และเพื่อให้การลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยในต่างประเทศมีศักยภาพในการแข่งขันกับธุรกิจของประเทศต่างๆ อีกทั้งเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินกิจการในต่างประเทศเป็นไปได้อย่างราบรื่นและสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป หากผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ การมีมาตรการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณา คือ ปัจจัยที่เหมาะสมในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการกำหนดมาตรการในเรื่องดังกล่าวต่อไป จากการศึกษาพบว่าสามารถแบ่งปัจจัยในเรื่องดังกล่าวได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกคือปัจจัยในส่วนนักลงทุน ซึ่งหมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้รับการส่งเสริมการลงทุน ในส่วนนี้จะแบ่งเป็น 5 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2) สภาพการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน 3) อุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน 4) ประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ 5) ประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุน และส่วนที่สองคือปัจจัยในส่วนภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรการช่วยเหลือและส่งเสริมในเรื่องดังกล่าว แบ่งได้เป็น 4 เรื่องหลักๆ ได้แก่ 1) หลักความเสมอภาค 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐที่ส่งผลให้การส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศในปัจจุบันไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และ 4) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการสนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของไทยในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ดังรายละเอียดที่จะกล่าวต่อไป

คำหลัก: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การลงทุนทางตรงในต่างประเทศ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ABSTRACT

Considering the situation of Outward Foreign Direct Investment (OFDI) in Thailand, it has been found that Thailand has the lower rate of OFDI of small and medium enterprises (SMEs) comparing to other ASEAN countries e.g. Singapore and Malaysia. One of the main reasons of this situation is that the lack of efficiency of

legal measures relating to the supporting and promoting OFDI of Thai SMEs. In addition, there is the problem of enforcement of existing legal measures. This problem leads to the lack of unity and efficiency of the enforcement of existing legal measures. It can be suggested that existing legal measures relating to OFDI of Thai SMEs need to be reconsidered and amended in order to increase the competitiveness of Thai businesses in OFDI channel and to bring about the efficiency of supporting and encouraging the investment of Thai SMEs in foreign countries and also to increase the numbers of Thai businesses which are capable of expanding their business outside the home country. When Thai small and medium enterprises in foreign countries grow steadily and firmly, it would be beneficial for the trade balance and the pulling of money into the country, which can be the factor that makes the Thai economy be strong and stable; and grow sustainably. In conclusion, this is one of the factors to empower economic of Thailand. In order to have appropriate and effective measures to promote the investment of SMEs in foreign countries, it is important to consider the appropriate factors for setting up measures to promote small and medium enterprises in foreign countries as a framework and a direction for issuing proper measures. This article will divided factors into two categories which are investors factors and government factors.

Keywords: Small-Medium Enterprises, Foreign Direct Investment (FDI) and Legal Measures on FDI

จากการพิจารณาถึงการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (Outward Foreign Direct Investment - OFDI) ของประเทศไทย พบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ประเทศไทยยังมีอัตราการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศที่ต่ำกว่าประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศสิงคโปร์ และประเทศมาเลเซีย หนึ่งในเหตุผลหลักของอัตราการลงทุนที่ต่ำ คือมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศยังไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความพร้อมออกไปลงทุนในต่างประเทศ อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องที่มาตราการในเรื่องดังกล่าวมิได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและขาดความเป็นเอกภาพในการบังคับใช้มาตรการที่มีอยู่

ในอดีตประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศเป็นหลัก แม้ปัจจุบันรัฐบาลไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศมากขึ้นโดยเน้นกลยุทธ์การลงทุนระหว่างประเทศแบบคู่ขนาน คือ การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ (Inward Foreign Direct Investment) และส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ (Outward Foreign Direct Investment) ควบคู่กันไป ต่างจากในอดีตที่เคยเน้นเพียงแต่การส่งเสริมลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศเป็นหลักเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจำนวนผู้ประกอบการส่งออกและนำเข้าจะพบว่ายังมีเพียงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถก้าวเข้าสู่การแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้โดยในปี พ.ศ. 2557¹ มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ส่งออกอยู่ที่ 24,543 ราย ซึ่งไม่ถึงร้อยละ 1 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งหมด ในขณะที่มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เป็นผู้นำเข้า 46,124 ราย โดยมีมูลค่าการนำเข้า 2,224,030.7 ล้านบาทหรือคิดเป็นร้อยละ 30.1 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด ส่งผลให้เกิดการขาดดุลการค้าในส่วนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 306,213.6 ล้านบาทในปีดังกล่าว เห็นได้ชัดว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยยังคงพึ่งพาการค้าขายภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยยังยึดติดกับการพึ่งพาสถานคู่ค้าหลักๆในระบบเศรษฐกิจโลกเพียงไม่กี่ประเทศ อาทิ อาเซียน จีน ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา โดยยังไม่สามารถเข้าถึงโอกาสในตลาดส่งออกใหม่ๆได้มากนัก ซึ่งมีความเสี่ยงหากประเทศคู่ค้าเหล่านั้นประสบปัญหาการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของการลงทุนในต่างประเทศพบว่าการเข้าไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของธุรกิจไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของผู้ประกอบการรายใหญ่ ขณะที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังไม่ประสบความสำเร็จมากนัก และในภาพรวมพบว่าประเทศไทยมีระดับเงินทุนทางตรงระหว่างประเทศขาออกที่ต่ำกว่าประเทศที่มีรายได้ระดับสูงและกลางอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ประกอบการโดยเป็นตัวผลักดันให้ผู้ประกอบการออกไปลงทุน

¹ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์], แหล่งที่มา

<http://sme.go.th/th/images/data/it/download/2016/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%A7/SME%204.0%20Final.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560

ในต่างประเทศ คือ มาตรการของภาครัฐในการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ

การวิเคราะห์ถึงปัจจัยในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศนั้น จะเริ่มต้นที่การพิจารณาคำว่า "ปัจจัย" หมายถึง เหตุอันเป็นทางให้เกิดผล ซึ่งจากนิยามดังกล่าวเมื่อพิจารณาต่อไปถึงปัจจัยหรือเหตุในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ หรือสิ่งที่ใช้ประกอบการพิจารณาให้ความช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการออกไปลงทุนในต่างประเทศนั้นพบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยในส่วนนักลงทุน ซึ่งหมายถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมผู้รับการส่งเสริมการลงทุน และปัจจัยในส่วนภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรการช่วยเหลือและส่งเสริมในเรื่องดังกล่าว ดังรายละเอียดที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

ปัจจัยในส่วนนักลงทุน

ในส่วนนี้จะแบ่งเป็น 5 เรื่องหลัก ได้แก่ 1) ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 2) สภาพการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน 3) อุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน 4) ประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และ 5) ประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุน โดยแต่ละเรื่องนั้นมีรายละเอียดดังที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

1. ความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กล่าวคือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises - SMEs) ซึ่งได้มีการให้นิยามโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 และกฎกระทรวงกำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 เป็นกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของไทย โดยสร้างผลผลิตให้แก่ประเทศเป็นมูลค่ามหาศาล พิจารณาข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม² ในปี พ.ศ. 2557 ผู้ประกอบการทั้งประเทศที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีจำนวน

² สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์], แหล่งที่มา

<http://sme.go.th/th/images/data/it/download/2016/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95>

2,736,744 ราย คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 99.7 ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด นอกจากนั้นมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product - GDP) ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปีเดียวกัน มีมูลค่า 5,212,004 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 39.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จากข้อมูลดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกลไกสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศไทย อีกทั้งวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังกระจายตัวไปในหลายสาขาการผลิต ดังนั้น บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจึงมิได้เป็นเพียงกิจการที่สนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับประเทศแต่เพียงเท่านั้น หากมองเรื่องการจ้างงานที่เกิดขึ้นในประเทศแล้วคงไม่สามารถปฏิเสธบทบาทความสำคัญของ SMEs ได้ ในปี พ.ศ. 2557 มีการจ้างงานทั้งสิ้น 13,078,147 คน แบ่งเป็นการจ้างงานโดยวิสาหกิจขนาดใหญ่จำนวน 2,575,949 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 วิสาหกิจขนาดกลางจำนวน 976,065 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และวิสาหกิจขนาดย่อมถึง 9,525,101 หรือคิดเป็นร้อยละ 72.8 ของการจ้างงานทั้งประเทศ ทั้งนี้จะเห็นว่ากว่าร้อยละ 80 ของการจ้างงานทั้งประเทศเกิดขึ้นจากธุรกิจ SMEs ถึง 10,501,166 คน โดยกระจายอยู่ในทุกสาขาอาชีพและทุกสาขาอุตสาหกรรมตั้งแต่ธุรกิจการเกษตรไปจนถึงภาคอุตสาหกรรมการผลิต ภาคการค้าและขนส่ง รวมถึงธุรกิจบริการต่างๆอีกมากมาย จึงสรุปได้ว่า SMEs มีบทบาทสำคัญในระดับธุรกิจภาคประชาชนนำไปสู่การกระจายรายได้ที่ดีขึ้น ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจและสนับสนุนให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น รัฐบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยที่ยั่งยืนในอนาคตนั้น

2. สภาพการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ถึงสถานภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน ในที่นี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคาม (SWOT Analysis) ซึ่งจะมีประโยชน์ในการใช้ในการประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายในตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเองและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปัจจัยในข้อนี้ย่อมเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เพราะนอกจากจะทำให้ภาครัฐทราบถึงเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมายหรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด

%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%A7/SME%204.0%20Final.pdf, สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2560

ย่อมในปัจจุบันแล้ว การวิเคราะห์สถานการณ์ดังกล่าวยังเป็นการกำหนดกรอบการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมาย

ผลจากการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) พบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นฐานรากที่สำคัญของเศรษฐกิจประเทศ ซึ่งมีทั้งความหลากหลายในเชิงธุรกิจและการเติบโตที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่สร้างโอกาสในการแข่งขัน นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์แวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับรูปแบบองค์กรสมัยใหม่ที่มีการบริหารองค์กรแบบแนวราบ (Flat Organization)³ ซึ่งมีสายงานบังคับบัญชาสั้น ทำให้มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงบุคลากรสามารถทำงานได้หลายหน้าที่

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยมีความสามารถและความเชี่ยวชาญด้านทักษะงานฝีมือ รวมถึงงานบริการ (Craftsmanship & Hospitality) อีกทั้งมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ (Identity) และทรัพยากรที่มีหลากหลายในแต่ละพื้นที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการ

นอกจากนี้จุดเด่นอีกข้อของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ สามารถผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายและเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดเฉพาะ (Niche Market) โดยนำความรู้และประสบการณ์จากการรับจ้างผลิตสินค้ามาต่อยอดไปสู่การพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่าเพิ่ม อีกทั้งในเรื่องของตลาด กล่าวคือตลาดเฉพาะยังมีขนาดเล็กเกินกว่าที่วิสาหกิจขนาดใหญ่จะให้ความสำคัญ จึงเป็นโอกาสสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการเข้าทำตลาด

ผลจากการวิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) พบว่าวิสัยทัศน์ (Vision) ในการบริหารจัดการธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยส่วนใหญ่ยังดำเนินการแบบธุรกิจครอบครัว⁴ มีผลให้การ

³ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://sme.go.th/th/images/data/it/download/2016/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%8F%E0%B8%B4%E0%B8%9A%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%AA%E0%B8%A7/SME%204.0%20Final.pdf>, สืบค้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2560

⁴ ดร. เดือนเด่น นิคมบริรักษ์และคณะ, “โครงการศึกษาวิจัยกฎหมายและแนวนโยบายภาครัฐทางกฎหมายที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ SMEs : ศึกษาเฉพาะกรณีผลกระทบของกฎหมายและ

ตัดสินใจทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเป็นการดำเนินการโดยเจ้าของธุรกิจเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ทำให้การบริหารงานไม่มีระบบ ไม่มีความโปร่งใส ขาดการวางแผนธุรกิจ รวมถึงไม่สามารถบริหารจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดระบบบัญชีที่ดี ไม่มีระบบติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ขาดวิสัยทัศน์ขององค์กร และไม่ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มหรือการเชื่อมโยงกับธุรกิจผู้ประกอบการอื่นๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่รับรู้หรือยังไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจอันเนื่องมาจากข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น การเข้าสู่สมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จึงไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสียหายทางธุรกิจ

ความสามารถในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยส่วนใหญ่ผลิตสินค้าแบบรับจ้างผลิตตามที่ถูกคำกำหนด มีผู้ประกอบการจำนวนน้อยที่มีความสามารถด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ในขั้นที่สูงขึ้น ขาดการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี นวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทำให้เกิดการเลียนแบบและนำไปสู่การแข่งขันทางราคา⁵

นอกจากนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย ยังมีข้อจำกัดด้านประสิทธิภาพของบุคลากร อีกทั้งบุคลากรยังขาดการสนใจในการพัฒนาความสามารถ⁶ ในขณะที่ผู้ประกอบการยังขาดระบบสวัสดิการแรงงานที่ดี รวมทั้งไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากร ด้านบทบาทภาครัฐและระบบการศึกษา ยังไม่สามารถผลิตแรงงานที่สนองตอบความต้องการของภาคธุรกิจโดยเฉพาะในสาขาที่ขาดแคลนได้เพียงพอ

ระเบียบที่มีผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของ SMEs” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2551, หน้า 1-17.

⁵กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงษ์ และอาภากร นพธยาภรณ์, “งานวิจัยเรื่องการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), 2558, หน้า 115-117.

⁶มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง, “โครงการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพและโครงสร้าง SME ตามระยะการเติบโตทางธุรกิจภายใต้งานจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประจำปี” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2559, หน้า 72-74.

ประเด็นถัดมาเป็นเรื่องความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน แม้ว่าปัจจุบันสถาบันการเงินภาคเอกชนเริ่มพัฒนาสินเชื่อสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่ผู้ประกอบการยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุน⁷ ได้แก่ ความไม่พร้อมด้านบัญชี รวมถึงไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ทางการเงินเพื่อใช้ในการวางแผนการขอสินเชื่อ อีกทั้งไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในขณะที่สถาบันการเงินขาดความเชื่อมั่นในการปล่อยสินเชื่อแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่งผลให้ปริมาณสินเชื่อของสถาบันการเงินต่ำกว่าความต้องการสินเชื่อของผู้ประกอบการที่มีค่อนข้างมาก รวมถึงหลักเกณฑ์การพิจารณาสินเชื่อไม่เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะการทำธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือเงื่อนไขในการสนับสนุนทางการเงินยังขาดความยืดหยุ่นส่งผลให้วิสาหกิจขนาดใหญ่ได้เปรียบและมีโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อได้มากกว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถในการเข้าถึงตลาด สืบเนื่องมาจากข้อจำกัดทางด้านเงินทุนทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการตลาดเชิงรุกในตลาดที่มีศักยภาพทางการแข่งขันได้มากนัก⁸ ขาดการเข้าถึงข้อมูลการตลาดเชิงลึก ทั้งข้อมูลคู่แข่งและข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคซึ่งในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงแนวโน้มการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ขาดตัวแทนการค้าที่รวบรวมสินค้าส่งหรือจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ขาดโอกาสทางการตลาด เช่น ตลาดจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การสร้างช่องทางการตลาดด้วยตนเอง หรือโอกาสทางการตลาดที่เกิดจากพันธมิตรทางการค้า ขาดสถานที่จำหน่ายและแสดงสินค้าอย่างถาวรที่มีศักยภาพทางธุรกิจ สิ่งสำคัญอีกด้าน คือ สินค้าและบริการของผู้ประกอบการยังไม่เป็นที่เชื่อถือของตลาดขาดการสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการทั้งในด้านรูปแบบที่ดึงดูดใจ แม้ว่าผู้ประกอบการบางรายได้นำเทคโนโลยีการสื่อสารใช้เพื่อการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้า หากแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจด้านการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ขาดการวางแผนการตลาด และยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการสนับสนุนกิจกรรมด้านการตลาดของภาครัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

⁷ ทรงพล ทองสิน, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2543), หน้า 86.

⁸ กรกรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และอาภากร นพรัตน์, “งานวิจัยเรื่องการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม” (รายงานการศึกษารายงานวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), 2558, หน้า 115-117.

ในส่วนความสามารถในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมนั้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย ยังขาดความตระหนักและความสนใจการใช้เทคโนโลยีและการทำวิจัยนวัตกรรม⁹ โดยมีความเข้าใจว่าเป็นการเพิ่มต้นทุนในการทำธุรกิจมากกว่าเป็นการลงทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนในอนาคต ขาดองค์ความรู้ในการยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งอยู่ในขั้นการเป็นผู้พัฒนาเริ่มต้นให้สูงขึ้น¹⁰

ด้านการบริหารจัดการที่ได้รับผลกระทบจากอุปสรรคทางด้านกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียม ด้านการขออนุญาต การจดทะเบียน ด้านภาษีอากร ด้านการทำธุรกรรมการค้าประเภทใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น หรือค่าปรับจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบทำให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนที่สูงขึ้น เป็นต้น นอกจากนั้นกระบวนการปรับปรุงทบทวนหรือกำหนดกฎหมายใหม่ที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันยังดำเนินการไปอย่างล่าช้า¹¹

ผลจากการวิเคราะห์โอกาส (Opportunities) ประการแรกกระบวนการทศน์ในการทำธุรกิจสมัยใหม่เอื้อต่อการประกอบกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พิจารณาจากแนวโน้มของการประกอบธุรกิจในปัจจุบันที่ธุรกิจขนาดใหญ่เริ่มดำเนินนโยบายลดต้นทุน โดยการกระจายงานที่ไม่ใช่กิจกรรมหลักให้กิจการอื่นดำเนินการมากขึ้น¹² ซึ่งถือเป็นปัจจัยเอื้อต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการดำเนินธุรกิจแบบรับช่วงต่อ หรือผู้รับช่วงการผลิต หรือการเป็นเครือข่ายทางธุรกิจ รวมทั้งการใช้ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเป็นเครื่องมือ

⁹กรกรณ์ ชีวะตระกูลพงษ์ และอาภากร นพธยาภรณ์, “งานวิจัยเรื่องการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), 2558, หน้า 115-117.

¹⁰Poghossian, A., 2008. Productivity as an Opportunity for Sustainable Growth of SME's. International Council for Small Business World Conference.

¹¹ ดร.วริยา ล้ำเลิศและคณะ, “กฎหมายจัดตั้งองค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2551, หน้า 299-312.

¹² Poghossian, A., 2008. Productivity as an Opportunity for Sustainable Growth of SME's. International Council for Small Business World Conference.

ดำเนินธุรกิจซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และช่วยให้เข้าถึงตลาดได้อย่างรวดเร็วและตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

ประการถัดมาความร่วมมือระหว่างประเทศจากการเปิดเสรีทางการค้าและความตกลงการค้าเสรีซึ่งส่งผลให้ตลาดการค้าการลงทุนขยายตัวใหญ่ขึ้น มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลายมากขึ้น การขยายตัวของตลาดส่งออก อันเนื่องมาจากการทำข้อตกลงทางการค้ากับประเทศต่างๆ ทั้งจากการค้าภายในกลุ่มข้อตกลง และการค้ากับกลุ่มเศรษฐกิจอื่นๆ โดยเฉพาะกับประเทศจีนและอินเดียที่เป็นตลาดใหญ่ ทั้งด้านการค้า การบริการ และการลงทุน รวมทั้งยังมีความร่วมมือด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นโอกาสของ SMEs ในการออกไปลงทุนในต่างประเทศ

นอกจากนี้ประเทศไทยมีภูมิประเทศที่เอื้อประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นการที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล อีกทั้งตั้งอยู่กลางภูมิภาคอินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงเส้นทางขนส่งหลายสาย มีความพร้อมด้านเครือข่าย การขนส่งทางถนนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคอินโดจีนและจีนตอนใต้ได้ รวมถึงมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม จึงเป็นโอกาสของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการขยายโอกาสทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน เช่น สาขาผลิตภัณฑ์ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์อาหาร อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงภาคบริการ เช่น สาขาการท่องเที่ยว การบริการ สุขภาพ และสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ

อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ แนวโน้มการบริโภคและโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไป ปัจจุบันผู้บริโภคในประเทศต่างๆ กำลังอยู่ในกระแสนิยมบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นธรรมชาติอิงกับวัฒนธรรม สินค้าและบริการที่ส่งเสริมสุขภาพ และมีส่วนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สินค้าที่ช่วยสนับสนุนชุมชน รวมถึงกระแสนิยมความเป็นเอเชีย¹³ นอกจากนั้นหลายประเทศทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยเฉพาะกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และหลายประเทศในยุโรป¹⁴ ส่งผลให้ผู้สูงอายุกลายเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และมีกำลังซื้อสูงมากที่สุดจากกระแสนิยมข้างต้นและแนวโน้มดังกล่าว จึงเอื้อต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

¹³ สุรชาติ ฒ หนองคายและคณะ, “กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของไทยที่มีผลกระทบต่อ SMEs” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2554, หน้า 299-312.

¹⁴ Gulf States. 2010, SME Growth Crucial but Needs Major Reforms Oxford Analytical Daily Brief Service London: Oxford Analytical.

ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านงานทักษะฝีมืออันมีรากฐานมาจากองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม และมีความเชี่ยวชาญ ด้านงานบริการซึ่งสะท้อนมาจากคุณลักษณะของคนไทยที่มี ความเป็นมิตรและมีจิตใจให้บริการซึ่งเป็นโอกาสของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยใน การทำธุรกิจที่สอดคล้องตรงกับกระแสบริโศคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านสินค้าวัฒนธรรมเฉพาะ กลุ่มสำหรับตลาดเฉพาะสินค้าและบริการเพื่อสุขภาพและความงาม การท่องเที่ยว และสนทนาการ รวมถึงงานบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทางด้านจิตใจ

ผลจากการวิเคราะห์ภัยคุกคาม (Threats) พบว่าผลกระทบจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ การเปิดเสรีและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การมีข้อตกลงทางการค้าในทุกระดับเพิ่มขึ้น ทำให้ ระบบการค้าโลกมีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความแตกต่างของข้อตกลงและกฎเกณฑ์ของแต่ละ ประเทศ มีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการกีดกันทางการค้าภายใน ภูมิภาคอาเซียนที่ลดลง ทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจสูงขึ้น ประกอบกับการเข้าสู่ตลาดเสรีของกลุ่ม ประเทศเติบโตใหม่ซึ่งมีฐานแรงงานต้นทุนต่ำและมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติทำให้ ความได้เปรียบในการแข่งขันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยลดลง

อีกทั้งความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ย และภาวะ เงินเฟ้อ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ขาดความสามารถในการจัดการ กับการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนด้านต่างๆ การบริหารจัดการของรัฐในการส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ (SWOT Analysis) คือ การประเมิน และวิเคราะห์สถานภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งปัจจัยภายในตัววิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมเองและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมนั้น เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการกำหนดมาตรการที่ เหมาะสม เพราะนอกจากจะทำให้ภาครัฐทราบถึงเปลี่ยนแปลงต่างๆที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มเป้าหมาย หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบันแล้ว การวิเคราะห์สถานภาพดังกล่าวยังเป็นการ กำหนดกรอบและทิศทางการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมาย

3. อุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาด ย่อมไทยในปัจจุบัน

อุปสรรคสำคัญยังมีอยู่หลายประการ เช่น ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน (Source of Funding) ปัญหาด้านภาษี การขาดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในประเทศเป้าหมาย ปัญหาด้าน

การตลาด ขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์สนองความต้องการตลาดและขาดความสามารถในการทำตลาดในวงกว้างเพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศข้อจำกัดในการรับรู้ข่าวสารข้อมูล ขาดการพัฒนาช่องทางการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ เช่น นโยบายและมาตรการของรัฐปัญหาด้านการจัดการความรู้ และกฎหมาย รวมถึงมาตรการส่งเสริมของรัฐ ทั้งนี้การที่ภาครัฐได้ทราบถึงอุปสรรคดังกล่าวย่อมเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรการส่งเสริมที่เป็นการบรรเทาหรือกำจัดอุปสรรคที่มีอยู่ให้หมดไป

4. ประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

การที่ภาครัฐจะกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศได้นั้น นอกจากการกำหนดมาตรการกลางที่ใช้กับธุรกิจทุกประเภท ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะต้องพิจารณาคือ ประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศหรือมีศักยภาพในการออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เนื่องจากธุรกิจแต่ละประเภทย่อมต้องการการสนับสนุนในเรื่องสำคัญที่แตกต่างกันไป เช่น ข้อมูล เครือข่ายทางธุรกิจ เงินทุน เป็นต้น การที่ผู้มีบทบาทในการกำหนดมาตรการได้พิจารณาไปถึงประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศย่อมทำให้มาตรการที่ออกมาเป็นการสนับสนุนที่ตรงกับความต้องการของวิสาหกิจและเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปัญหาและลดอุปสรรคที่วิสาหกิจประสบอยู่มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการสนับสนุนแบบจำเพาะเจาะจงในแต่ละประเภทของธุรกิจยังไม่มีมากเท่าที่ควร¹⁵

5. ประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุน

กล่าวคือการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ปัจจัยประการหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดมาตรการที่ประเทศเป็นผู้รับการลงทุนเนื่องจากแต่ละประเภทย่อมมีกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายที่ควบคุมการลงทุนของวิสาหกิจต่างชาติต่างกัน เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว กฎหมายเกี่ยวกับการปริวรรตเงินตรา หากการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนนั้นได้พิจารณาถึงปัจจัยในเรื่องของประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุนย่อมส่งผลให้การออกมาตรการเป็นไปได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

¹⁵ กรรณีย์ ชีวะตระกูลพงษ์ และอาภากร นพรัตน์, “งานวิจัยเรื่องการออกไปลงทุนในต่างประเทศของไทย: การวิเคราะห์รายอุตสาหกรรม” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย), 2558, หน้า 115-117

ปัจจัยในส่วนภาครัฐ

แบ่งได้เป็น 4 เรื่องหลักๆ ได้แก่ 1) หลักความเสมอภาค 2) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐที่ส่งผลให้การส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศในปัจจุบันไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และ 4) โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการสนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของไทยในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งสี่เรื่องที่กำลังกล่าวมาข้างต้นนั้นจะนำมาอธิบายดังต่อไปนี้

1. หลักความเสมอภาค

เป็นหลักกฎหมายในระดับรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้รัฐจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้เหมือนกัน และต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างกันก็ดี หรือการที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาคนิติบุคคลในทางธุรกิจเสมือนเป็นบุคคลหนึ่งตามกฎหมาย ดังนั้น รัฐจะต้องปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคด้วยเช่นกัน เนื่องจากการที่รัฐจะต้องแบ่งวิสาหกิจของเป็นขนาดย่อม กลางและใหญ่ เพื่อที่จะปฏิบัติต่อวิสาหกิจกลุ่มนั้นได้อย่างเสมอภาคกัน และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และให้โอกาสวิสาหกิจที่จัดตั้งใหม่หรือมีความอ่อนแอ สามารถเข้าแข่งขันในทางภาคธุรกิจได้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากปัจจัยในข้อนี้จึงเป็นการเหมาะสมที่รัฐจะกำหนดมาตรการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แตกต่างจากมาตรการในเรื่องเดียวกันของวิสาหกิจขนาดใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้วิสาหกิจทั้งสองประเภทมีโอกาสเข้าแข่งขันในภาคธุรกิจได้อย่างเท่าเทียมกัน

2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544) เป็นต้นมาจนถึงฉบับปัจจุบัน คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ล้วนกำหนดขึ้น โดยอาศัยหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” กล่าวคือให้การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างสมดุล อันจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ความพอประมาณและการเตรียมระบบภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยเหตุปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติดังกล่าว การพัฒนาในด้านหนึ่งที่สำคัญ คือ การพัฒนาการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในกระแสโลกยุคปัจจุบัน ดังนั้นปัจจัย

ในเรื่องทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจึงมีส่วนสำคัญต่อการกำหนดมาตรการในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐส่งผลให้การส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศในปัจจุบันไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

การพิจารณาถึงปัญหาที่มีอยู่นั้นย่อมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาครัฐสามารถกำหนดมาตรการหรือดำเนินการเพื่อให้ปัญหาที่มีอยู่บรรเทาจนหมดไปในที่สุด เมื่อได้พิจารณาแล้วพบว่า การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยประกอบด้วยหลายหน่วยงาน แต่บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจน เนื่องจากเป็นดำเนินการตามบทบาท ภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น ยังขาดเอกภาพในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมและบูรณาการงานส่งเสริมในระดับปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาส่งเสริมร่วมกัน ภาครัฐมีการจัดสรรงบประมาณที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบแยกส่วนและขาดการบูรณาการข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งขาดข้อมูลผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์และการนำไปสู่การกำหนดนโยบายการส่งเสริมที่สอดคล้องต่อสถานการณ์เพื่อการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งขาดการติดตามและประเมินผลที่เชื่อมโยงทั้งระบบเข้าด้วยกันบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานของอีกทั้งความช่วยเหลือและข้อมูลการลงทุนในต่างประเทศยังกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่างๆ อาทิ กรมสรรพากร กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงต่างประเทศ ขาดหน่วยงานกลางและการประสานงานของแต่ละหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความด้อยประสิทธิภาพในการส่งเสริมการลงทุนและความด้อยประสิทธิภาพในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้พิจารณาได้จากมูลค่าการลงทุนทางตรงของไทยในต่างประเทศยังอยู่ในระดับที่ต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยยังขาดโอกาสในการขยายตลาดและกระจายความเสี่ยงอย่างเหมาะสม และเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย จึงควรพิจารณาจัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและส่งเสริมการลงทุนของไทยในต่างประเทศอย่างชัดเจน ดังเช่น International Enterprise (IE) ในสิงคโปร์ และ Malaysian Industrial Development Authority (MIDA) ในมาเลเซีย¹⁶ ความสำคัญของปัจจัยในข้อนี้ คือ หากภาครัฐได้

¹⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ ท่องแก้วและคณะ, “งานวิจัยเรื่องปัจจัยผลักดันและดึง การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของ สิงคโปร์มาเลเซีย ไทย ในกัมพูชา ลาว และเวียดนาม” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2553, หน้า 81-97.

พิจารณาถึงปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐที่ทำให้เกิดการด้อยประสิทธิภาพในการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศในปัจจุบัน ก็ย่อมจะทำให้สามารถออกมาตรการในเรื่องดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพ

4. โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการสนับสนุนการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของไทยในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

ปัจจัยในเรื่องนี้เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม เนื่องจากเมื่อมีการกำหนดมาตรการออกมาแล้วภาครัฐย่อมต้องเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรการนั้นๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ตั้งไว้ ดังนั้น ภาครัฐจะต้องประเมินตนเองว่าตนมีความพร้อมและศักยภาพในเรื่องต่างๆ มากน้อยเพียงใดที่จะสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อจะได้พิจารณากำหนดมาตรการในการช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ประกอบการที่สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง เนื่องจากภาครัฐมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ประกอบการในด้านนั้นๆ การกล่าวถึงปัจจัยในเรื่องความพร้อมของประเทศของไทยย่อมต้องพิจารณาจากกฎหมาย กฎเกณฑ์และมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยที่ผ่านมาก็ได้อาศัยความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) หรือ เอสเอ็มอีแบงก์ (SME Bank) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) อีกทั้งยังมีหน่วยงานภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทยและหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากการที่มีหน่วยงานช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างหลากหลาย ส่งผลให้มีโครงการหรือกิจกรรมที่ซับซ้อนและขาดความเป็นเอกภาพ จึงมีการตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ขึ้นมาในปี พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อให้ทำหน้าที่พิจารณากรอบทิศทางการวางนโยบายและจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนทำงานอย่างบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่นๆ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 เป็นกฎหมายแม่บทในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่กำหนดมาตรการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุน รวมถึงมาตรการเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์ทั้งหลายแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

และกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเพื่อใช้เป็นแนวทางหลักของประเทศที่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศและมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของประชาคมโลกในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีส่วนที่สำคัญปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งกล่าวถึง การสนับสนุน SMEs ในการขยายตลาดต่างประเทศในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ SMEs ในการไปลงทุนในต่างประเทศ และการเสริมสร้างศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้วย ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวเกิดจากแนวคิดที่ว่า การเชื่อมโยงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถรองรับกับกระแสโลกาภิวัตน์และเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการค้าและธุรกิจกับต่างประเทศนั้นต้องมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การค้าระหว่างประเทศให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อตกลงภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจในสาขาต่างๆ การสนับสนุนการปรับปรุงการประกอบธุรกิจให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเตรียมพร้อมและรองรับการแข่งขันที่มีมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมศักยภาพและขยายโอกาสการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับธุรกิจในต่างประเทศ

หากพิจารณาจากบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์ในการขอและการให้การส่งเสริม รวมถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ให้แก่ผู้ลงทุน จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติส่วนใหญ่เป็นหลักเกณฑ์ที่ส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย เช่น มาตรา 13(6) กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีอำนาจหน้าที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลงทุนในราชอาณาจักร ถึงแม้ว่าจะมีบทบัญญัติบางส่วนที่อาจตีความให้หมายรวมถึงการออกไปลงทุนในต่างประเทศได้บ้างก็ตาม เช่น มาตรา 13(5) ระบุแต่เพียงว่าให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในการศึกษาค้นคว้าหาแหล่งในการลงทุน จัดทำรายงานความเหมาะสมของการลงทุน และการวางแผน

ส่งเสริมการลงทุน โดยไม่ได้ระบุโดยเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นการลงทุนในราชอาณาจักรเท่านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการลงทุนในประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้อำนาจและบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศไม่ชัดเจนเท่ากับอำนาจและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนในประเทศ

มาตรการด้านข้อมูลในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่ให้บริการด้านข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับการลงทุนไทยในต่างประเทศหลายหน่วยงาน ซึ่งส่วนใหญ่มีได้มีหน้าที่หลักในการให้บริการด้านข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในต่างประเทศโดยตรง ทำให้ในปัจจุบันมีการให้ข้อมูลทับซ้อนกันและไม่ชัดเจนว่าข้อมูลประเภทใดที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าส่งออก หรือกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ต่างก็มีการให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจในประเทศ อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับการให้บริการด้านข้อมูลจากภาครัฐ ในขณะที่ผู้ประกอบการบางส่วนแม้ทราบเกี่ยวกับการให้บริการด้านข้อมูลจากภาครัฐแต่ยังขาดความมั่นใจในเรื่องความถูกต้องของข้อมูล

มาตรการด้านการเงินในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดนโยบาย หรือมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการสนับสนุนด้านการเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศโดยเฉพาะ ทั้งนี้หน่วยงานหลักที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่นักลงทุนไทยที่ต้องการไปลงทุนในต่างประเทศมักเป็นสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินภาครัฐอื่นๆ เช่น ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ซึ่งมีอำนาจให้สินเชื่อได้หลายรูปแบบ

มาตรการด้านภาษีในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวกับการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยจะมีมาตรการด้านภาษีที่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แต่จากการศึกษาพบว่ามาตรการด้านภาษียังไม่เพียงพอต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กอปรกับหลายประเทศในอาเซียน มีมาตรการภาษีที่เป็นการส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ดีกว่าประเทศไทย เช่น ประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ กล่าวคือ รัฐบาลสิงคโปร์ได้ออกกฎหมายยกเว้นภาษีเพื่อสนับสนุนการออกไปลงทุนยังต่างประเทศ โดยกฎหมายดังกล่าวเริ่มใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ซึ่งจะเป็นการยกเว้นภาษีรายได้จากต่างประเทศในกรณีต่อไปนี้

1. เงินปันผลจากกิจการในต่างประเทศ
2. กำไรของสาขาในต่างประเทศ

3. รายได้จากการให้บริการในต่างประเทศ

โดยเงื่อนไขของการยกเว้นภาษี คือ กรณีที่กฎหมายในประเทศที่เข้าไปลงทุนมีการจัดเก็บภาษีรายได้นิติบุคคลขั้นต่ำร้อยละ 15 ขึ้นไป และจะต้องไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการยกเว้นภาษีเงินได้จากการไปลงทุนในประเทศดังกล่าว โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการยกเว้นภาษีจะต้องเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในสิงคโปร์เท่านั้น¹⁷

จากที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น สรุปได้ว่าปัจจัยในการกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศ แบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ ปัจจัยในส่วนนักลงทุนซึ่งหมายถึงตัววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเอง ประกอบด้วยเรื่องของความสำคัญของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สภาพการณ์ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน อุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในปัจจุบัน ประเภทของธุรกิจที่จะออกไปลงทุนทางตรงในต่างประเทศ และประเทศที่เป็นผู้รับการลงทุน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยในส่วนภาครัฐซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรการช่วยเหลือและส่งเสริมในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยหลักความเสมอภาค หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาที่เกิดจากหน่วยงานของรัฐที่ส่งผลให้การส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทยในต่างประเทศในปัจจุบันไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร และความพร้อมของประเทศของไทยในการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ การที่รัฐจะสามารถกำหนดมาตรการส่งเสริมการลงทุนทางตรงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในต่างประเทศที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้นั้น ย่อมจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆอย่างรอบด้านและละเอียดถี่ถ้วน

¹⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ ท่องแก้วและคณะ, “งานวิจัยเรื่องปัจจัยหลักและตั้ง การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของ สิงคโปร์มาเลเซีย ไทย ในกัมพูชา ลาว และเวียดนาม” (รายงานการศึกษาวิจัย, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2553, หน้า 1-17